

האנושי והתאנושי, בין הסתגרות קנאית וגישה פתוחה לעולם, בין מלחמה ושלוש.

***

לא פעם מטיחים בפנינו את הטענה הנרגזת: "האם רק אתם בעד השלוש? האם לא כולנו רוצים בשלוש?"

בוודאי, כולנו רוצים בשלוש. מי לא? ההבדל הוא בגישה אל הבעיה.

השבוע האחרון של שנתנו ה-20 ראה מיבצע דרמטי נוסף בדרך האדם אל היקום. שוב נוחתים בני-אדם על הירח.

רבים, רבים רצו להגיע אל הירח. רבים חלמו על כך. אבל יש הבדל גדול בין חולמים וחולמים.

חלם על כך ז'ול וורן. הוא כתב ספר מרתק. ואחריו הלך דור שלם של כותבי "סייאנס פיקשן", אנשי המדע הדמיוני.

חלם על כך גם ורנר פון-בראון.

וכאן ההבדל.

רוב האנשים המדברים אצלנו ללא הרף ועד בוש על השלוש, מתייחסים אליו על פי גישתו של ז'ול וורן. בשבילם זוהי משאת-נפש. חזון. "סייאנס-פיקשן". דבר שחולמים עליו, אבל שאין סיכוי שיתגשם. דבר שאף שר לתאר אותו תיאור דמיוני, אך שהוא מעבר לה-שנה, תרתי משמע.

אנחנו מדברים על השלוש על-פי גישתו של פון-בראון. כאל אתגר מעשי. כאל בעיה ממשית שיש לה פתרונות ממשיים. אתגר מעשי שאפשר להתגבר עליו, במיבצע מחושב, מתוכנן לפרטי פרטיו. כמו "אפולו 13".

***

מעולם לא דיברנו על שלום בעלמא. בכל מצב הגשנו תוכנית-שלוש מפורטת, מחושבת, מבוססת על הערכת נתונים מפוכחת. נדמה לי שבה הייחוד האמיתי. אם ינסה מישהו לעשות מחקר על תוכנית-השלוש של "העולם הזה", ב-20 שנים אלה, ימצא חומר רב למחשבה.

ב-1954, שעה שמצרים הנאצית החדשה לחמה על סילוק הצבא הבריטי מאיזור תעלת-סואץ, יעצנו לתמוך במצרים נגד הבריטים, להשתמש בחזדמנות זו כדי לכרות ברית עם המישטר החדש. הממשלה עשתה את ההיפך — ונולד העסק הביש.

לאחר-מכן פיתחנו את תוכנית "מיבצע ישמעאל" — הפיכת בעיית-הפליטים למנוף לכריתת ברית בין ישראל והפלסטינים. זה היה לפני 15 שנה, כשהיה נדמה לראשי המדינה שהפלסטינים נעלמו סופית מן המפה.

לאחר-מכן באה פרשת מלחמת-השיחרור האלג'ירית — והצענו לנצל הזדמנות זו כדי לכרות ברית עם אומה ערבית גדולה העומדת להשתחרר, והזקוקה לידידים בשעת-צרה. הממשלה עשתה את ההיפך.

פרשת יוזמת בורגיבה — ותקיעת סכינה של גולדה בגבה — עוד זכורה מקרוב.

ביום החמישי של מלחמת ששת-הימים באה הצעתנו הדרמאטית ללוי אשכול להציע לפלסטינים מייד מדינה לאומית משלהם, תוך ברית עם ישראל.

אך מיקרה הוא, כי השבוע האחרון לפני יום-השנה ה-20 שלנו עומד בסימן "פרשת גולדמן" — פרשה המוכיחה כליכולה עד כמה צדקנו בטענתנו שהשלוש אפשרי תמיד, שהוא תלוי לאי-מעט בנו, שתמיד יש מה לעשות למענו, ושצמרת המדינה פשוט אינה מסו-גלת למלא את התפקיד המרכזי המוטל עליה.

בוויכוח על פרשה זו שמענו אליהו ששון בכנסת תלונה משכנעת: שאין בממשלה כולה צוות-מומחים לענייני ערב, אשר יש לו הכישרים הדרושים כדי לתכנן ולבצע מיבצע-שלוש בעולם הערבי. מי שמע

דברים אלה, בוודאי נוכח לדעת כי הצלילים מוכרים ואכן — זוהי חזרה כימעט מילולית על רעיון שהש-מיע "העולם הזה" לפני כימעט 15 שנה, ושמואל חזר עליו פעמים בלתי-ספורות: רעיון "המסכ"ל הלבן" והמיניסטרוון לענייני המרחב.

בשעתו זה נשמע כרעיון משוגע. אולם רוב הרעיונות המשוגעים של "העולם הזה", טיבעם לצוף שוב ושוב מחדש, במהדורות שונות ובמקומות משונים — עד שהם חדלים איכשהו מלהיות משוגעים.

***

תוכניות השלוש, אף שהן עומדות במרכז חיינו, אינן ממצות, כמובן, את מירווח ההשקפות והגישות של "העולם הזה".

יהיו בין הקוראים שיעדיפו להיזכר רווקא במיב-צעים הגדולים לגילוי השחיתות במדינה, שתרמו תרו-מה גדולה לגיבוש סדרים ממלכתיים במינהל הציבורי. אחרים ישימו במקום הראשון דווקא את מאבקנו העקשני נגד הכפייה הדתית — מאבק שבו עמדנו תמיד במרכז השורה הראשונה, ושוב נחלנו כמה וכמה הצלחות (כמו הטלוויזיה בשבת), ועזרנו בוודאי למנוע כמה וכמה חוקי-כפייה שהיו אחרת הופכים את חיינו לגיהנום.

האמת היא שקשה לקרוע דבר מדבר. מאבקים אלה אינם נפרדים זה מזה. הם מצטרפים למאבק הגדול האחד על דמות המדינה — המדינה כפי שאנחנו רצינו לראות אותה מאז נולדה בסערת הקרבות של תש"ח: מדינה הפתוחה לעולם מבחינה מעשית ונפ-שית, הגאה בלאומיותה והמכירה בזכויות הלאומיות של הזולת, החיה בשלוש והמשולבת במרחב הגיאוג-פוליטי והכלכלי שלה, בעלת מישטר ליברלי, הומאני, סוציאלי ופלוראליסטי, הקשורה בעולם היהודי אך

השבוע כמה מילים ארסיות בכנסת. זה מרגיז את אבן, המוציא מיליונים על "הסברה", ושינוי יכול לס-לוח לנו כי אנחנו מצליחים יותר בחינם, וללא מאמץ.

העידום הראשון

הבחורה העירומה הרא- שונה בעיתון ישראלי — זיהה רודן על הסער בדצמבר 1958. בתוך הגליון עצמו — מתפרסמות מיספר תמונות של עירום מלא.

גם הוא דיבר על כך כמה פעמים בימים האחרונים. אולם בשביל קוראי "העולם הזה", יש בכך אולי מקור של סיפוק. זי,ם, הרואים את הדברים מרחוק ובפרספקטיבה, יודעים להעריך את הכלי הזה כמוהם. הם מכירים גם בחשיבותו וגם בטיבו.

***

אין להתעלם, כמובן, מן החלק הבידורי של "העולם הזה".

הוא בא לשרת מטרה — לעשות את העיתון למושך ולרענן ככל האפשר, להצילו מן השיעמום של עיתון פוליטי שיגרותי, לנטוע בו קצת שימחת-חיים.

אולם גם החלק הבידורי חולל מהפכות, ונשאר כזה. בסוף 1958 אחרי קרוב לעשר שנים של פעולתנו, הופיעה הבחורה העירומה הראשונה בעמודי עיתון זה.

הדבר זיעזעו רבים. לא חיקינו שום דוגמה זרה — אך הוך שנים מעטות מלא העולם עיתונים רציניים, בעלי יוקרה אינטלקטואלית, שהתמחו בפירסום תמונות-עירום.

לא אכנס כאן לניתוח הפסיכולוגי והסוציולוגי שיש-ביר מדוע זה קרה דווקא בשנות השישים, ומה מתי-בטא במהפכה זו. אסתפק רק בקביעה כי כימעט בלא יודעין, באופן ספונטאני, צעד "העולם הזה" גם בשטח הזה בראש מהפכה עולמית, עיצב באופן מקורי, אותנטי וישראלי, את אשר נודע לאחר-מכן בעולם כ"סייגון הגעורים".

***

ולבסוף — מילה על הסייגון.

ייתכן כי לגבי "העולם הזה", הסייגון אינו פחות חשוב מן התוכן. בוודאי נקלט סייגון "העולם הזה" ביתר מהירות מאשר כמה מרעיונותיו.

שום אדם בעיתונות הישראלית — מבין הידידים המעטים והשונאים הלא-מעטים — לא יכחיש כי העיתון הזה חולל מהפכה גמורה בסייגון העיתונאי הישראלי, ובעיתונות שלנו בכלל. די להסתכל במראהו של עיתון ישראלי מצוי בשנת 1950 — ולהשוותו לאו-תו עיתון בשנת 1970.

איני מתכוון רק למילים שנוצרו בבית-האולפנא של עיתון זה, ושהפכו עתה לחלק מאוצר-המילים של כל ישראלי: מילים כמו "אמרגן", "חללית", "חשפנית" — וגם "טיפש-עשרה" ו"כתבבל".

אני מתכוון לעצם המהפכה, שהעבירה את השפון העברית הכתובה מסייגון עגנון לסייגון "שיח לוחמים", את הסייגון הקצר והתכליתי של הדיווח העיתונאי, אל הכתיבה "בלי ציונות".

***

עשרים שנה הם תקופה ארוכה מאוד, או קצרה מאוד.

בשבילנו, במערכת זו, הן עברו ביעף. עמדנו במא-בקים ללא הרף, עומדים אנחנו במאבק ברזע זה, נעמוד בו גם מחר.

יקרה אשר יקרה — עיתון זה לא יהיה "מימסד", הוא יישאר חי ותוסס.

בלי מורא, בלי משוא פנים.

***

הגדול ביותר של העולם הזה אי-פעם — הגליון המיוחד שהופיע באפריל 1961 ב' מוצאי-שבת, שגרם להתקלות אלפים ברחוב דיזנגוף. התוכן: מעצרו של ישראל בר ז"ל באשמת ריגול.

המכירה בייחודה הישראלי, מדינה שנעים לחיות בה, שטוב לחיות בה, הצועדת בראש הקידמה האנושית. נאיביות? ילדותיות? אופטימיות שוטה? אולי. אבל במדינה זו אנחנו רוצים, ועליה נמשיך להיאבק.

***

בשנים האחרונות נוסף מימד חדש למאבק זה. מימד בינלאומי.

הזכרתי את מאות המאמרים שנכתבו עלינו בשנים האחרונות בתריסר שפות. קטעי-העיתונות מגיעים אלינו מדי שבוע מאורוגואי ומנורבגיה, ממוסקבה ומקאהיר, וכמובן מאמריקה ומצרפת. הדים משידורי טלוויזיה ורדיו מגיעים כימעט בכל שבוע.

אצל אנשים רבים ברחבי העולם, שאוצר המילים העבריות שלהם מצטמצם בתריסר מילים, "העולם הזה" שוכן בו בצד מילים כמו "קייבוץ", "מושב", "כנסת", "עלייה" וכו'.

איך זה קורה? אין לנו אף פקיד אחד בחו"ל, אין לנו שום מנגנון העוסק בכך, אנחנו מנסים להתחמק מעיתונאים זרים הגוזלים חלק רב מזמננו.

אולם שמע "העולם הזה" הולך ונמוץ בעולם כאילו מעצמו. אין ספר רציני על ישראל שאינו מזכיר אותנו. אין כימעט שידור חשוב בטלוויזיה על ישראל שאינו כולל אותנו. מדוע?

מפני שרבים וטובים, יידיי ישראל המחפשים את האור במדינה, רואים בנו התגלמות של אותה ישראל שהם היו רוצים לראותה.

ואין המדובר דווקא באנשי "השמאל החדש" ודו-מיהם. מדובר על מיטב העיתונות הליברלית והשמ-רנית של המערב, עיתוני הימין כמו עיתוני השמאל.

זה מרגיז את גולדה, והיא אמרה על כך דווקא

הגליון שהופיע ב'13 ביוני 1967, ובו תוכנית-השלוש של הקמת מדינה פלסטינית, שנשלחה לאשכול ב'9.5.67.

Handwritten signature or text at the bottom left of the page.